

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Факультет готельно-ресторанного та туристичного бізнесу
Кафедра права, психології та сучасних європейських мов

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Групові методи психологічної роботи

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки
студентів
освітнього ступеня

бакалавр
молодший бакалавр, бакалавр
чи магістр

року набору

2019

галузі знань

05 Соціальні та поведінкові науки
шифр і назва галузі знань

спеціальності

053 Психологія
шифр і найменування спеціальності

освітня програма
/ спеціалізація

Психологія
назва освітньої програми / спеціалізації

статус
дисципліни

вибіркова
обов'язкова чи вибіркова

Харків, 2019 рік

Розробник:

Казарова Ганна Миколаївна,
Старший викладач, кандидат психологічних наук

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю,
науковий ступінь, вчене звання повністю

02.09.2019 р.

підпис

Г. М. Казарова

ініціали та прізвище

Керівник (гарант)
освітньої програми

Шайхлісламов Земфір Рафікович
доцент кафедри права, психології та
сучасних європейських мов, кандидат
психологічних наук, старший науковий
співробітник

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю,
науковий ступінь, вчене звання повністю

02.09.2019 р.

підпис

З. Р. Шайхлісламов

ініціали та прізвище

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
кафедра права, психології та сучасних європейських мов

назва кафедри

протокол від 02.09.2019 р. № 1.

Зав. кафедри

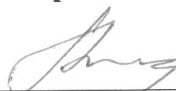
підпис

М. М. Топоркова

ініціали та прізвище

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії
інституту, протокол від 02.09.2019 р. № 1.

Голова методичної комісії

підпис

Л. І. Літвін

ініціали та прізвище

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Групові методи психологічної роботи» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 053 Психологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Метою викладання навчальної дисципліни є забезпечення фахових компетенцій, теоретичних знань та практичних умінь з основ психологічної групової та здатність застосовувати на практиці принципи психологічної роботи у групах.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система знань про закономірності розвитку сучасної групової психологічної роботи.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях навчальних дисциплін «Загальна психологія», «Практична психологія», «Психодіагностика з курсом психоаналізу» та є основою для подальшого засвоєння професійних навчальних дисциплін, таких як «Психологічне консультування», «Психологічне забезпечення професійної діяльності», «Психіатрія та патопсихологія», «Психологія стресостійкості та особистісного зростання».

Мова викладання – українська.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами:

загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії;

ЗК 9 Здатність працювати в команді;

ЗК 10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

фахових компетентностей:

ФК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;

ФК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову);

ФК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту;

ФК 11. Здатність дотримуватися норм професійної етики;

ФК 12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел;

ПРН 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги;

ПРН 6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження;

ПРН 7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки;

ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців;

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання;

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій;

ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника;

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності;

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога;

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності;

ПРН 18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Історія психології груп

Роль груп в історії суспільства. Перший досвід проведення лікувальних групових сеансів. Ф. Месмер та його теорія тваринного магнетизму. Я. Морено — засновник психодрами. Внесок К. Роджерса в теорію корекційних груп. Вплив досліджень К. Левіна на розвиток психокорекційних груп. Переваги групової форми психологічної корекції.

Тема 2. Сутність і типи психокорекційних груп

Визначення поняття “група психологічної корекції”. Процеси, характерні для психокорекційних груп. Типи груп: раціональні та афективні; центровані на керівникові або на учасникові; групи організаційного розвитку та вирішення проблем; групи підготовки керівників і навчання спілкуванню; групи особистісного зростання; терапевтичні групи. Учасники, цілі та ролі в корекційних групах. Вимоги до комплектування груп. Принципи створення психокорекційних груп. Залежність групових цілей від типів груп. Типологічна структура ролей. Ролі, що сприяють вирішенню завдання та поданню підтримки. Групові норми рольової поведінки.

Тема 3. Гештальтгрупи: сутність, теорія і практика

Формування гештальтпідходу до групової роботи Ф. Перлзом. Поняття про спротив. Груповий процес і групова динаміка. Засоби і методи роботи в гештальтгрупах. Особливості функціонування гештальтгруп. Гештальтметодики: розширення свідомості, інтеграція протилежностей, посилення уваги до почуттів, робота з мріями, прийняття відповідальності за себе, подолання спротиву.

Тема 4. Сутність, історія і розвиток психодрами

Метод психодрами. Психодрама Я. Морено як основа груп взаємодопомоги. Історія створення психодраматичного підходу у груповій психотерапії. Методичні питання психодрами: сценограми індивідуальної роботи; сценограми міжособистісної взаємодії; сценограми простору та руху; принцип лідерства у виконанні ролі. Режисура підготовки та постановки психодрами. Поняття та методи психодрами. Рольова гра. Спонтанність і принцип “тут і зараз”. Основні поняття: “творчість”, “теле”, “інсайт”, “катарсис”. Ролі у психодрамі. Фази розвитку психодрами: розминка, психодраматична дія, наступне обговорення. Методики, що використовуються у психодраматичній дії: монолог, двійник або друге “Я”, обмін ролями, відображення.

Тема 5. Групи тілесної терапії. Історія створення груп тілесної терапії

Сутність і мета тілесної терапії. Терапія В. Райха. Біоенергетичний підхід А. Лоуена. Основні поняття, методи та підходи груп тілесної терапії. Основні поняття теорії груп тілесної терапії: “енергія”, “мускульна броня”, сім кіл

“мускульної броні” за В. Райхом, “грунт під ногами”. Типи характеру за А. Лоуеном. Процедури тілесної терапії: дихання, оцінка тіла та напружені пози, фізичні вправи, фізичний контакт. Різні підходи тілесної терапії: метод Фельденкрайса, метод Александера, структурна інтеграція (рольфінг), первинна терапія. Критика методів тілесної терапії.

Тема 6. Групи танцювальної терапії

Танок як прояв людських емоцій, думок та установок. Фактори розвитку танцювальної терапії. Основні поняття танцювальної терапії: спонтанний рух, мускульна послідовність. Цілі та методи танцювальної терапії. Взаємозв'язок між рухом і розумом. Загальні цілі груп танцювальної терапії та роль терапевта. Види рухів, що застосовуються у танцювальній терапії. Психодинамічні підходи до танцювально-рухової терапії.

Тема 7. Групи терапії мистецтвом. Історія розвитку терапії мистецтвом

Початковий етап розвитку терапії мистецтвом. Терапія мистецтвом як самостійна форма терапії. Види терапії мистецтвом: малюнкова терапія, музикотерапія, бібліотерапія, казкотерапія, лялькотерапія. Цілі, методи та основні поняття груп терапії мистецтвом. Основні функції груп терапії мистецтвом. Процедури терапії мистецтвом. Психоаналітична терапія мистецтвом. Гуманістична терапія мистецтвом. Критичний аналіз терапії мистецтвом.

Тема 8. Теоретично-методологічні та процедурно-методичні основи психотренінгу

Основні ознаки психотренінгу. Визначення поняття психотренінгу. Роль психотренінгу в навчальному процесі. Тренінг як активний метод навчання. Психотренінг як специфічна форма групової роботи. Тренінг в системі методів практичної психології. Основні поняття: тренінг, практична психологія, психотренінг, ознаки, метод, форма роботи. Методологічні принципи побудови психотренінгу: активності, персоніфікації, рівності, досліджуваності, моделювання, партнерства, «тут і тепер», новизни, об'єктивізації поведінки, зворотнього зв'язку, описовості, конкретності, конструктивності, конфіденційності, добровільності, діагностичності, групової форми роботи, інформованості. Основні парадигми тренінга: як форма дресури; як тренування; як форма активного навчання; як метод створення умов для саморозкриття учасників. Структурні елементи та процедура тренінгу. Основні поняття: принципи, формування, методологія, парадигма, умови, групова робота, процедура, методика, структурні елементи. Тренінговий процес. Тренінгова група. Процес формування та розвитку групи. Структура групи та ролі. Функції та задачі групи. Основні процеси групової динаміки. Основні поняття: тренінговий процес, динаміка, група, ролі, структура групи, групова динаміка, взаємодія, взаємостосунки.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Структура навчальної дисципліни за формами навчання

Тема дисципліни	Обсяг у годинах																								
	денна форма												заочна форма												
	повна						скорочена						повна						скорочена						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		Л	СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	
Тема 1. Історія психології груп																				34	2				32
Тема 2. Сутність і типи психокорекційних груп																				34	2				32
Тема 3. Гештальтгрупи: сутність, теорія і практика																				34			2		32
Тема 4. Сутність, історія і розвиток психодрами																				34	2				32
Тема 5. Групи тілесної терапії. Історія створення груп тілесної терапії																				32					32
Тема 6. Групи танцювальної терапії																				32					32
Тема 7. Групи терапії мистецтвом Історія розвитку терапії мистецтвом																				35			2		33
Тема 8. Теоретично-методологічні та процедурно-методичні основи психотренінгу.																				35			2		33
Усього годин / кредитів ECTS																				270/9	6		6		258

4.2. Обсяги та структура навчальної дисципліни за навчальними роками

Форма навчання	Вид навчальних занять	Навчальні роки							
		2019/2020		2020/2021		2021/2022		2022/2023	
		осінь	весна	осінь	весна	осінь	весна	осінь	весна
Денна повна	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Денна скорочена	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Заочна повна	Лекційні заняття								
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття								
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів								
	Усього годин								
Заочна скорочена	Лекційні заняття	4	2						
	Семінарські заняття								
	Практичні заняття	4	2						
	Лабораторні заняття								
	Курсова робота (проект)								
	Самостійна робота студентів	127	131						
	Усього годин	135	135						

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) І ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Теми лекційних занять

Тема дисципліни	Тема лекції	Обсяг у годинах	
		денна форма	заочна форма
Тема 1. Історія психології груп	Історія психології груп		2
Тема 2. Сутність і типи психокорекційних груп	Сутність і типи психокорекційних груп		2
Тема 3. Гештальтгрупи: сутність, теорія і практика	Гештальтгрупи: сутність, теорія і практика		
Тема 4. Сутність, історія і розвиток психодрами	Сутність, історія і розвиток психодрами		2
Тема 5. Групи тілесної терапії. Історія створення груп тілесної терапії	Групи тілесної терапії. Історія створення груп тілесної терапії		
Тема 6. Групи танцювальної терапії	Групи танцювальної терапії		
Тема 7. Групи терапії мистецтвом Історія розвитку терапії мистецтвом	Групи терапії мистецтвом Історія розвитку терапії мистецтвом		
Тема 8. Теоретично-методологічні та процедурно-методичні основи психотренінгу.	Теоретично-методологічні та процедурно-методичні основи психотренінгу.		
Усього			6

Лекційні матеріали доступні на навчальному порталі інституту:
<https://edu.htei.kh.ua/course/view.php?id=1849>

5.2. Теми семінарських занять

Не передбачені навчальним планом

5.3. Теми практичних занять

Тема дисципліни	Тема практичного заняття	Обсяг у годинах	
		денна форма	заочна форма
Тема 1. Історія психології груп	Історія психології груп		
Тема 2. Сутність і типи психокорекційних груп	Сутність і типи психокорекційних груп		
Тема 3. Гештальтгрупи: сутність, теорія і практика	Гештальтгрупи: сутність, теорія і практика		2
Тема 4. Сутність, історія і розвиток психодрами	Сутність, історія і розвиток психодрами		
Тема 5. Групи тілесної терапії. Історія створення груп тілесної терапії	Групи тілесної терапії. Історія створення груп тілесної терапії		
Тема 6. Групи танцювальної терапії	Групи танцювальної терапії		
Тема 7. Групи терапії мистецтвом Історія розвитку терапії мистецтвом	Групи терапії мистецтвом Історія розвитку терапії мистецтвом		2
Тема 8. Теоретично-методологічні та процедурно-методичні основи психотренінгу.	Теоретично-методологічні та процедурно-методичні основи психотренінгу.		2
Усього			6

Матеріали до практичних занять доступні на навчальному порталі інституту: <https://edu.htei.kh.ua/course/view.php?id=1849>

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Організація самостійної роботи студентів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про самостійну роботу студентів Харківського торговельно-економічного-інституту КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять рекомендованої літератури.
4. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Підготовка доповідей на наукові семінари, засідання наукових гуртків, клубів;
6. Підготовка з обраної теми доповіді, презентації, проведення власного пілотажного дослідження.
7. Контрольна перевірка особистих знань, запитання для самоконтролю.

Питання навчальної дисципліни, які пропонуються для самостійного вивчення:

Тема 1. Історія психології груп

1. Вплив досліджень К. Левіна на розвиток психокорекційних груп.
2. Переваги групової форми психологічної корекції.

Тема 2. Сутність і типи психокорекційних груп

1. Типологічна структура ролей.
2. Ролі, що сприяють вирішенню завдання та поданню підтримки.
3. Групові норми рольової поведінки.

Тема 3. Гештальтгрупи: сутність, теорія і практика

1. Засоби і методи роботи в гештальтгрупах.
2. Особливості функціонування гештальтгруп.

Тема 4. Сутність, історія і розвиток психодрами

1. Ролі у психодрамі.
2. Фази розвитку психодрами

Тема 5. Групи тілесної терапії. Історія створення груп тілесної терапії

1. Різні підходи тілесної терапії.
2. Критика методів тілесної терапії.

Тема 6. Групи танцювальної терапії

1. Види рухів, що застосовуються у танцювальній терапії.
2. Психодинамічні підходи до танцювально-рухової терапії.

Тема 7. Групи терапії мистецтвом Історія розвитку терапії

МИСТЕЦТВОМ

1. Гуманістична терапія мистецтвом.
2. Критичний аналіз терапії мистецтвом.

Тема 8. Теоретично-методологічні та процедурно-методичні основи психотренінгу

1. Процес формування та розвитку групи тренінгу.
2. Структура групи та ролі.
3. Функції та задачі групи.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Не передбачені навчальним планом

8. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

8.2. Схема нарахування балів для студентів заочної форми навчання

Навчальні роки	Поточний контроль (максимум 60 балів, мінімум 36)									Підсумковий контроль	Сума
	Усього	у тому числі за темами									
		Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8		
2019/2020	60	7	7	7	7	8	8	8	8	40	100

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для визначення рівня засвоювання студентами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи оцінювання:

Поточний контроль:

- для студентів заочної форми навчання: виконання індивідуальної контрольної роботи, участь у аудиторних заняттях, тестування.

Умовою допуску до підсумкового контролю є виконання програми дисципліни «Групові методи психологічної роботи» і отримання оцінки за індивідуальне завдання не менш 36 балів.

Підсумковий контроль:

- для студентів заочної форми навчання: екзамен письмовий.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕУ;

- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА (ОСНОВНА, ДОПОМІЖНА)

10.1. Основна література

1. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості / О. Ф. Бондаренко – Харків : Основа, 2016. – 246 с.
2. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : Навчальний посібник / К. Л. Мілютіна – Київ : МАУП, 2015. – 192 с.
3. Основи практичної психології : Підручник / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева. – 2-е вид., стер. – Київ : Либідь, 2017. – 362 с.

10.2. Допоміжна література

4. Шванцара Й. Діагностика психічного розвитку / Й. Шванцара. – Прага, 2015. – 364 с.
5. Смірнов В. А. Математичні методи в психології / В. А. Смірнов, О. Д. Научитель, Л. І. Костенко. – Харків : Харківський авіаційний інститут, 2017. – 56 с.
6. Гуревич А. Особистість як об'єкт психологічної діагностики / А. Гуревич // Психологічний журнал – 2017. – Т. 22, № 5. – С. 30–33.
7. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування. Навчальний посібник. / С. В. Васьківська – Київ : Четверта хвиля, 2014. – 256 с. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/5260593/page:2/> Назва з екрану на 30.08.19
8. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : Навчальний посібник. / С. Б. Кузікова – Суми : ВТД «Університетська книга», 2016. – 364 с.